

Thị trường độc quyền bán

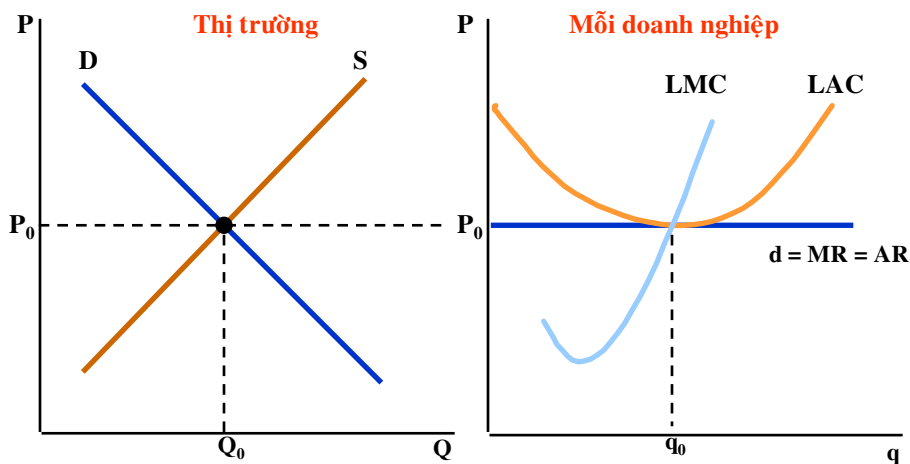
Các chủ đề thảo luận

- Độc quyền bán
- Nguyên nhân tồn tại độc quyền
- Tối đa hóa lợi nhuận của doanh nghiệp độc quyền bán
- Độc quyền với nhiều nhà máy trực thuộc
- Đo lường sức mạnh độc quyền
- Tổ thất xã hội do sức mạnh độc quyền bán
- Kiểm soát độc quyền

Nhớ lại thị trường cạnh tranh hoàn hảo

- Sản phẩm đồng nhất
- Có rất nhiều người mua và người bán
- Thông tin hoàn hảo
- Doanh nghiệp là người chấp nhận giá
- $P = LMC = LAC$
- Doanh nghiệp có lợi nhuận kinh tế = 0 trong dài hạn

Thị trường cạnh tranh hoàn hảo

Độc quyền bán

- 1) Một người bán – Nhiều người mua
- 2) Một sản phẩm (không có sản phẩm thay thế tốt)
- 3) Có những rào cản các doanh nghiệp khác gia nhập ngành

Độc quyền bán

- Các rào cản gia nhập ngành hay lý do tồn tại độc quyền
  - Kinh tế (ngành độc quyền tự nhiên)
  - Kỹ thuật.
  - Pháp lý

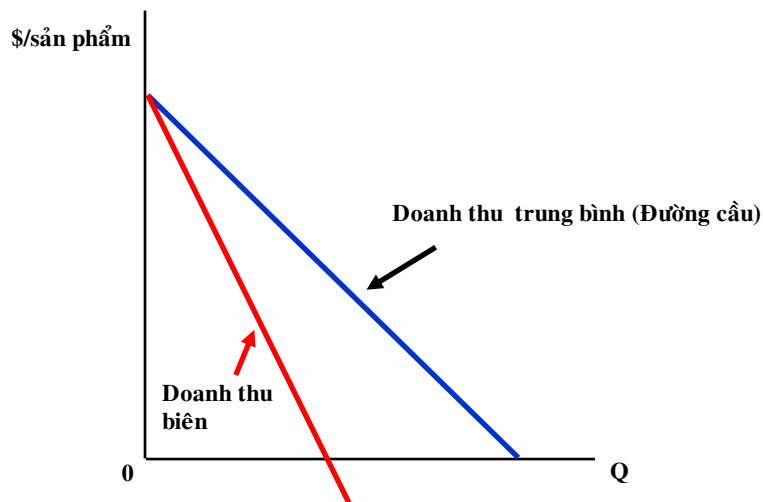
Độc quyền bán

- Xác định doanh thu biên
  - Là nhà sản xuất duy nhất, nhà độc quyền bán sẽ căn cứ vào cầu thị trường để quyết định mức sản lượng và giá bán.
  - Giả sử một doanh nghiệp có đường cầu:

$$P = 11 - Q$$

Tổng doanh thu, doanh thu biên và doanh thu trung bình

Giá P	Lượng Q	Tổng Doanh thu TR	Doanh thu biên MR	Doanh thu trung bình AR
10	1	10	10	10
9	2	18	8	9
8	3	24	6	8
7	4	28	4	7
6	5	30	2	6
5	6	30	0	5
4	7	28	-2	4
3	8	24	-4	3

Doanh thu trung bình và doanh thu biên

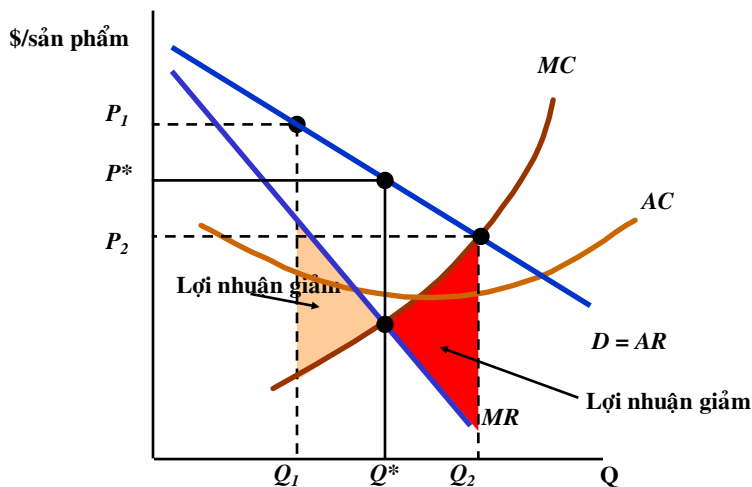

Độc quyền bán

■ Nhận xét

- 1) Khi giá giảm sẽ tăng được sản lượng bán
- 2) $MR < P$
- 3) So sánh với cạnh tranh hoàn hảo
  - Giá không đổi khi số lượng bán thay đổi
  - $MR = P$

Lợi nhuận đạt tối đa khi doanh thu biên bằng chi phí biên

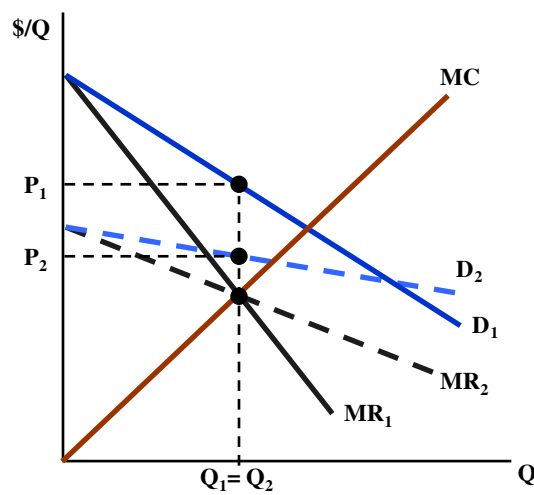
Tối đa hoá lợi nhuận

- $Q < Q^*$, do $MC < MR$ nên khi **tăng** sản lượng lợi nhuận sẽ tăng thêm.
- $Q > Q^*$, do $MC > MR$ nên khi **giảm** sản lượng lợi nhuận sẽ tăng thêm.
- $Q = Q^*$ thoả điều kiện $MC = MR$ thì lợi nhuận đạt tối đa

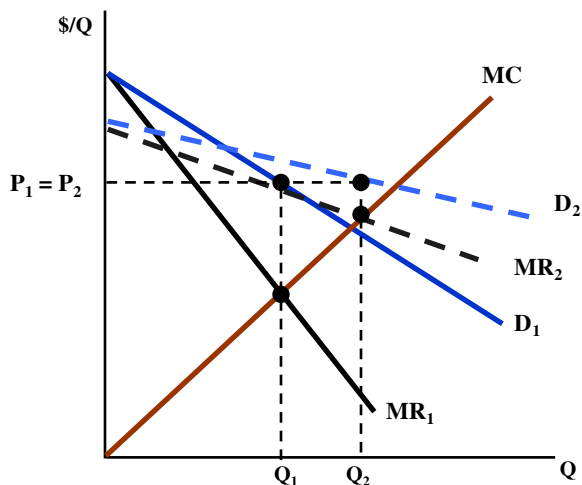
Độc quyền bán

- So sánh giá độc quyền bán với giá cạnh tranh hoàn hảo:
  - Độc quyền bán
 $P > MC$
  - Cạnh tranh hoàn hảo
 $P = MC$

Đường cầu dịch chuyển làm thay đổi giá nhưng sản lượng vẫn không đổi

Đường cầu dịch chuyển làm thay đổi sản lượng nhưng giá vẫn không đổi

Độc quyền bán

■ Nhận xét

- Dịch chuyển đường cầu thường gây ra sự thay đổi cả về giá và lượng.
- Ở thị trường độc quyền bán không có đường cung vì khi cầu thay đổi:
  - Nhà độc quyền bán có thể cung cấp các mức sản lượng khác nhau ở cùng một mức giá.
  - Nhà độc quyền bán có thể cung cấp cùng một mức sản lượng nhưng ở các mức giá khác nhau.

Doanh nghiệp có nhiều nhà máy trực thuộc

- Đối với nhiều công ty, quá trình sản xuất được thực hiện ở hai hay nhiều nhà máy, do đó chi phí sản xuất có thể khác nhau.
- Chọn tổng sản lượng và sản lượng ở mỗi nhà máy theo quy tắc:
  - Chi phí biên ở các nhà máy bằng nhau.
  - Chi phí biên bằng doanh thu biên

Độc quyền bán

Doanh nghiệp có nhiều nhà máy

$$\pi = PQ_T - C_1(Q_1) - C_2(Q_2)$$

$$\frac{\Delta\pi}{\Delta Q_1} = \frac{\Delta(PQ_T)}{\Delta Q_1} - \frac{\Delta C_1}{\Delta Q_1} = 0$$

$$\Rightarrow MR = MC_1$$

Độc quyền bán

Doanh nghiệp có nhiều nhà máy

$$\pi = PQ_T - C_1(Q_1) - C_2(Q_2)$$

$$\frac{\Delta\pi}{\Delta Q_2} = \frac{\Delta(PQ_T)}{\Delta Q_2} - \frac{\Delta C_2}{\Delta Q_2} = 0$$

$$\Rightarrow MR = MC_2$$

3.12.2010

Đặng Văn Thanh

19

Độc quyền bán

Doanh nghiệp có nhiều nhà máy

Điều kiện tối đa hoá lợi nhuận:

$$MR = MC_1$$

$$MR = MC_2$$

$$MR = MC_1 = MC_2$$

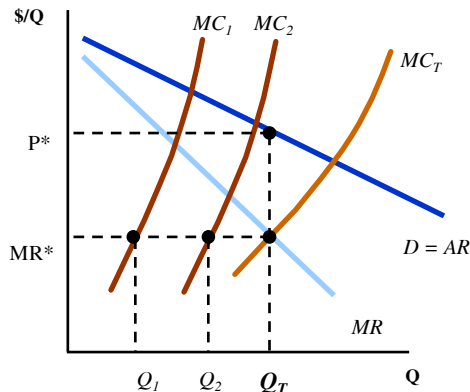
Sản xuất với hai nhà máy

Nguyên tắc tối đa hóa lợi nhuận:

$$1) Q_1 + Q_2 = Q_T$$

$$MC_T = MC_1 = MC_2$$

$$2) MC_T = MC_1 = MC_2 = MR$$

Sức mạnh độc quyền bán

- Đo lường sức mạnh độc quyền
  - Trong trường hợp cạnh tranh hoàn hảo: $P = MR = MC$
  - Sức mạnh độc quyền bán: $P > MC$

Sức mạnh độc quyền bán

- Hệ số đo lường sức mạnh độc quyền bán
  - $L = (P - MC)/P$
    - Giá trị L càng lớn (trong khoảng 0 tới 1) thể lực độc quyền bán càng lớn.
  - L biểu diễn theo độ co giãn của cầu theo giá
    - $L = (P - MC)/P = -1/E_p$
    - E_p là độ co giãn của cầu đối với một doanh nghiệp, không phải đối với thị trường

Sức mạnh độc quyền bán

- Sức mạnh độc quyền bán không bảo đảm doanh nghiệp có lợi nhuận.
- Lợi nhuận phụ thuộc vào mối tương quan giữa chi phí bình quân với giá cả.

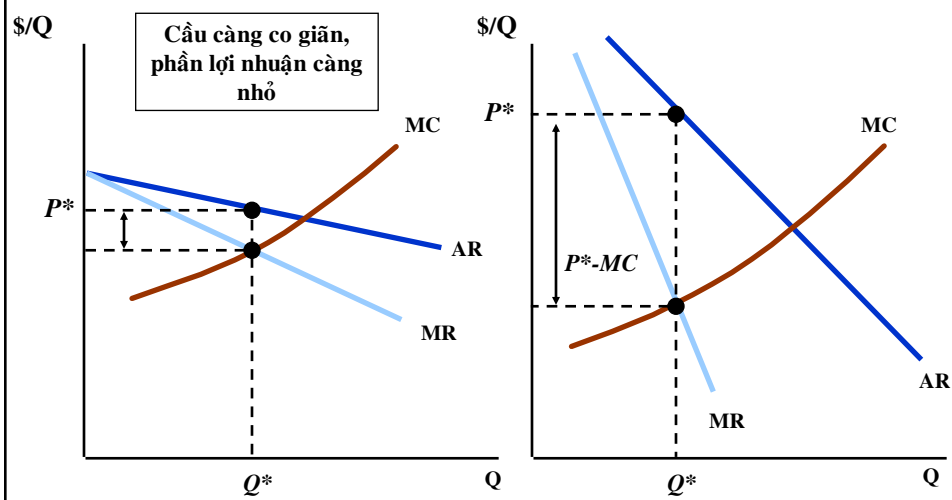
Sức mạnh độc quyền bán

- Quy tắc về dấu hiệu định giá

$$P = \frac{MC}{1 + \frac{1}{E_p}}$$

- Việc định giá đối với doanh nghiệp độc quyền bán
  - Nếu E_p lớn, lợi nhuận nhỏ
  - Nếu E_p nhỏ, lợi nhuận lớn

Độ co giãn của cầu và lợi nhuận

Nguồn gốc sức mạnh độc quyền bán

- Tại sao một số doanh nghiệp lại có sức mạnh độc quyền bán đáng kể, còn một số khác lại có ít hoặc không có?
- Sức mạnh độc quyền bán của một doanh nghiệp được quyết định bởi độ co giãn của cầu của doanh nghiệp đó.

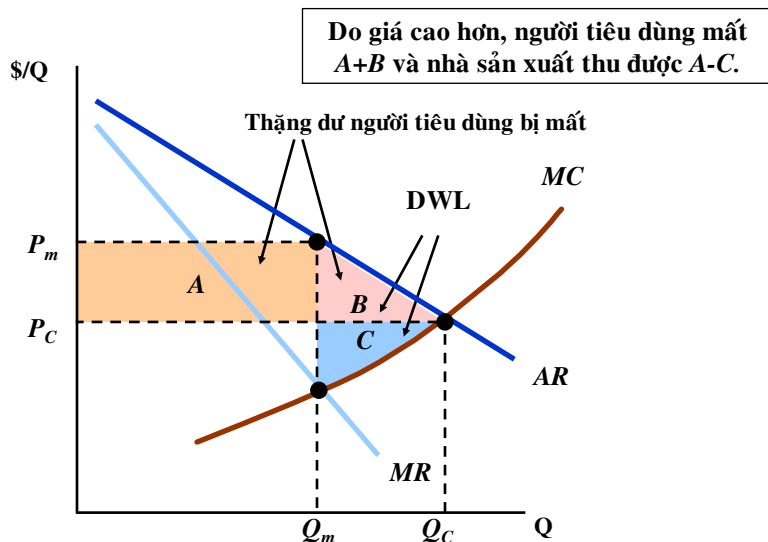
Nguồn gốc sức mạnh độc quyền bán

- Độ co giãn cầu của doanh nghiệp phụ thuộc vào:
  - 1) Độ co giãn cầu của thị trường
  - 2) Số lượng các doanh nghiệp
  - 3) Sự tương tác giữa các doanh nghiệp

Tổn thất xã hội do sức mạnh độc quyền bán

- Sức mạnh độc quyền bán làm cho giá cả cao hơn và lượng sản phẩm ít hơn.
- Sức mạnh độc quyền bán thường làm cho người tiêu dùng bị thiệt và nhà sản xuất được lợi
- Tính chung lại, phúc lợi xã hội tốt hơn hay xấu đi so với cạnh tranh?

Tổn thất xã hội do sức mạnh độc quyền bán

Tổn thất phúc lợi xã hội do độc quyền bán

- Giá cả độc quyền (P_M) cao hơn giá cạnh tranh (P_C) hoặc chi phí biên (MC)
  - Sản lượng độc quyền thấp hơn sản lượng có tính cạnh tranh. ($Q_M < Q_C$)
  - Giá cao làm cho nhà độc quyền có lợi nhuận vượt trội từ việc chiếm giữ thặng dư của người tiêu dùng
  - Sức mạnh độc quyền bán gây ra tổn thất vô ích
- Tổng quát: Sử dụng nguồn lực kém hiệu quả (quá ít)

Mục đích kiểm soát độc quyền

- Giá độc quyền thấp hơn, gần với giá cạnh tranh (P_C) hoặc chi phí biên (MC)
- Gia tăng sản lượng đến Q_C
- Điều tiết lợi nhuận vượt trội của độc quyền để chi dùng chung cho xã hội.
- Giảm tổn thất vô ích

Tổng quát: Sử dụng nguồn lực hiệu quả hơn

Biện pháp kiểm soát độc quyền

- Quy định giá tối đa
- Điều tiết thuế
- Luật chống độc quyền (Luật cạnh tranh)

3.12.2010

33